

ennek a ritka varázsnak fegyverével, hogy annak a valakinek a mondanivalójára kíváncsian várnak. Egyébként is volt egy másik ellentétes vonás élete folyásában: hosszú évek óta állott a jogalkotás előterében — és kevesebb ember élt eltávolodottabban a napi élet zajától, mint Ő. Fiatalon tanárkodással kezdte pályáját — és ha hamarosan hátat fordított is a kathedrának, a tanári karakter indelebile körülövezte őt élete fogytaig. Kontempláló természet volt — problémalátó, de megoldást kereső fő. Magasan az eseti empirizmus fölött, érezte és tudta a jogszabály átfogó erejét, hatásának széleskörű radiusát, a kimondott törvényszónak az elgondolt tartalomtól való akaratlan elhajlását. Ez a lelki alkat predestinálta őt a codifikatorságra és nála nem, a hivatali karrier momentán érvényesülési lehetőségei, nem a sikerkergetés cikk-cakk vonala, hanem a tehetőség megszabott irányának kiélése volt, hogy a kodifikációs munkában eltöltött élet után a kodifikáció legfőbb vezetője lett.

Utolsó éveiben a Magyar Jogászegylet elnöki székében ennek a nagyműtű ügyesülők feltrisszáló munkáját vezette. Egy összhangzatos élet stílusos mutatója volt, hogy Szászy Béla akkor került a Jogászegylet elnöki székébe, amikor a munkaprogramot a kodifikáció megbeszélése szállította. Legutolsó nagyszabású elnöki megnyitó előadása irodalmi megnyilvánulásként is elsőrendűnek számít a jogfejlődés alapvető tendenciáit oly ritkán tárgyaló magyar irodalmunkban.

Tragikus vonása, Mózesi sors. Hosszú vándor évek után a kodifikáció közel jutott az ígéretföldjéhez. Szászy Béla csak a megvalósulás küszöbéig tudta betűseregét felvonultatni.

A magyar jogászság fájdalmas érzéssel látta kioldását és őszinte kegyelettel áldoz nemes emlékének.

B. S.

JOGALKOTÁS

A kft.-ről szóló 1930.V. t.-c. néhány, valószínűleg már a gyakorlati alkalmazás legelején felvetődő problémája a következő:

1. A T. 2. §-ában, 76. §-ának 1. bekezdésében és 82. §-ának 2. pontjában bizonyos nyilatkozatok érvényessége — ha azok magánokiratba vannak foglalva — ügyvédi ellenjegyzéstől van függővé téve. Ennek az alakszerűségi kelléknek a közelebbi érvényrejtetése tekintetében azonban a T.-ben

semmi útmutatás nincs, és fennálló jogunkban sem találunk olyat, mert hiszen az — egyes egészen sajátos esetek kivételével (pl. társasháztulajdoni alapító okirat, 1923: XII. t. c. 1. §. 2. bek.) — az ügyvédi munkaalkalmak szaporítását célzó elismerésre méltó legújabb törekvések egyik örömmel üdvözlendő megnyilvánulása. Minthogy e kellék szabályszerűségén fordulhat meg valamely kft. érvényessége, természetesen fontos érdek, hogy a felek tudják, mennyire megy a szigorban ez a kívánalom. Ezért nem helyes ezt a kérdést nyitva hagynunk és magunkat azzal megnyugtattunk, hogy ott a cégbíró, az majd elbírálja a kellék helyességét és visszaszadobja a kellékhiányosan kiállított szerződést. Csakhogy ez a visszaszadás *valakinek* igen sok pénzébe kerülhet és helyrehozhatatlan károkkal járhat, mert az élet nem áll meg addig, míg a cégbíró úr dönt és a végzést kikézbésítik. E kérdések éles elhatárolása tehát az összes résztvevők fontos érdeke. A társaság tagjai magánúton megegyeznek, szerződésüket írásba is foglalják, alá is írják, azután pedig egyikük a kávéházban felkér egy tetszőleges ügyvédet, aki azt ellenjegyzi. Vagy itán maga valamelyik társasági tag firkaht oda valami olvashatatlan kézjegy-félet, alája írja, hogy „ügyvéd“ — és a formakelléknek elég van téve. Ez bizonyára nem a törvény intenciója, amely e kellékkal egyfelől a közhitelőség, másfelől pedig a jogi szakszerűség célját akarta szolgálni. Az előbbihez azonban legalább is annyi kellene, hogy az ellenjegyző ügyvéd győződjék meg a felek személyazonosságáról arról, hogy a felmutatott okirat valóban a feleknek kft. alapítását célzó akarategyezését tartalmazza s hogy a felek az okiratot az ő jelenlétében személyesen vagy igazolt meghatalmozottjuk útján írják alá. Fontos lenne az is, hoy az ellenjegyző ügyvéd a saját részére rövid feljegyzést legyen köteles készíteni arról, hogy előtte kik és mikor kötöttek kft.-szerződést, s hogy e feljegyzést köteles legyen bizonyos ideig, pl. tíz évig, megőrizni. Csak így tehet vita esetében megbízható közlést arról, ami előtte történt. A szakszerűség pedig megkívná, hogy az ellenjegyző ügyvéd vegyen részt az okirat megszerkesztésében is és jelesül az ügyvéd által nem képviselt felet — főképp ha a felek közül másokat ügyvéd képviseli — a megfelelő útbaigazításokkal lássa el. A teljes jogbiztonság érzésben csak akkor volna elérve ha az utóbb említett esetben egyes — de nem valamennyi — feleket képviselő ügyvéd ne is ellenjegyezhesse. Nyitvahagyjuk a kérdést, mit és mennyit szabályozhat mindebből a végrehajtási rendelet, mit és mennyit követeljen meg a bírói gyakorlat kifejezett jogszabály nélkül is. A legkevesebb azonban az, hogy az ellenjegyzésből tűnjék ki az ellenjegyző ügyvéd neve és iro-

dájának helye, úgyhogy legalább valóban ügyvéd legyen az ellenjegyző és valóban tőle származzék a kézjegy. Mindez pedig elsősorban az ügyvédség egyetemes érdekei szempontjából fontos, egyfelől azért, hogy az ügyvédi közreműködés a Kft. illető aktusainál ne merő formalitás, hanem érdemleges munka legyen, másfelől azért, hogy azt az érdemleges munkát az ügyvédség komolyabb és értékesebb rétegei végezzék; s végül azért, hogy az ügyvéd pontosan tudja érzéskötelességeit és ne legyen kitéve zaklatásnak s felelősségnek csupán abból az okból, hogy egyesek véleménye szerint az Ügyvédi Rendtartásban minden benne van. Az t. i., hogy a konkrét esetben az ügyvéd helyesen járt-e el, az Ü. Rdtásban nem is lehet benne. Ezért kell megmondani, mikor jár el helyesen az ügyvéd.

2. A T. 22. §-a arról az esetről szól, ha az üzletrészre „bírói“ végrehajtást vezetnek s szabályozza a társaság tagkijelölő jogát. Nyilvánvaló, hogy minderre közigazgatási árverés esetében is sor kerülhet, s hogy ugyanazok az érdekek e rendelkezéseknek ebben az esetben való alkalmazását is követelik. A gyakorlatnak tehát érzékben kiterjesztő értelmezéssel kell majd segíteni.

3. A T. 35. §. 2. bek. kivételesen megengedi a társaságnak, hogy végrehajtás útján saját maga üzletrészt szerezhessen. Nincs azonban rendelkezés arról, vajjon az ily üzletrész már most végleg a társaságé maradhat-e, vagy pedig ha nem: minek kelljen történnie, hogy a tilalom érvényesüljön? A T. egyéb rendelkezéseiből (27., 79—81. §§.) arra következtetünk, hogy különböztetni kell — az id. 35. §-sal kongruens módon — amaz eset között, ha a társaság a tag ellen fennálló követelésének behajtása végett végrehajtási úton a tag üzletrészére zálogjogot szerzett, és amaz eset között, ha a társaság árverésen szerzett üzletrészt. Az első esetben a társaság nem az üzletrészt szerezte meg, hanem csak annak értékfunkciójában van érdekelve: abban, hogy azt minél kedvezőbben, de mindenesetre úgy lehessen értékesíteni, hogy követelése kikerüljön, nő meg hogy a megszerző társaság érdekei szempontjából konvenábilis legyen. Mindez teljesen biztosítva van, ha a T. 27. §-át erre az esetre is megfelelően alkalmazzuk és a zálogbavett üzletrészből folyó jogokat a tagok összessége gyakorolja. Nehézség itt csak akkor van, ha a zálogul szolgáló üzletrész a taggyűlésben többséget ad, vagy ha sikerül a tulajdonosának magához vonni annyi szavazatot, hogy többséget alkosson. Vajjon a 38. §. 3. bek. mindig segít-e: kérdéses. A bíróságnak itt liberálisan kell értelmezni és az érdekösszeütkezést megállapítottáknak venni már a zálogszerzés tényével. A másik esetre vonatkozólag tulajdonkép olyféle szabályra

lett volna szükség, hogy a társaság köteles az árverésen megszerzett üzletrészt záros határidő alatt vagy evégből újonnan felvett tagra ruházni, vagy a törzstőke leszállítása iránt intézkedni (T. 79—81. §§.). Nem volna ugyanis egészséges állapot, hogy ad Graecas Calendas a társaságé maradjon az üzletrész. A 22. §. 2. bek. világosan tanúsítja, hogy a T.-nek is ez a felfogása. A hiányra egyébként már *Glücks-thal—Huppert* is rámutatnak (Kommentár 44. l.).

4. Ha a T. 85. §. esetében a társaság ellen csődöt nyitnak, kollízió keletkezhetik a csődmegtámadás intézményével. E §. szerint ugyanis az ügyvezetők és a felügyelők a fizetőképтелenség állapotában teljesített fizetésüket kötelesek a társaságnak egyetemlegesen visszafizetni. A Csőd-törvény értelmében pedig ugyanezt a fizetést a tömeggondnok bizonyos speciális feltételek mellett megtámadni jogosult és köteles. Ha már most ez az eset beáll: kétszer kapja meg a tömeg a fizetett összeget? Ha nem: melyik követelést illeti az elsőbbség, ki érvényesíti a társaság követelését s ki gondoskodik arról, hogy azt a társaság ne kétszer kapja meg, de egyszer mindenesetre megkapja? A gondolat nyilván nincs kiépítve, s kellő érvényrejuttatásához a következő elvek szükségesek:

„Ha a T. 85. §-ának esetében a társaság ellen csődöt nyitnak, az ügyvezetők és a felügyelők ellen keletkező jogokat a tömeggondnok érvényesíti. Ha a tömeggondnok a tömeget károsító fizetés teljesítése alapján megtámadási pert indít, a perbe alperesekként az ügyvezetőket és a felügyelőket is bevonhatja. A megtámadási határidő letelte előtt és a megtámadási per folyamatbanléte alatt a tömeggondnok az ügyvezetők vagy a felügyelők ellen a T. 85. §-a alapján külön keresetet nem indíthat. A megtámadási per jogerős befejezése után a tömeggondnok az ügyvezetők és a felügyelők ellen csak akkor léphet fel, ha a megtámadotton a tömegtől elvont vagyoneértéket behajtani nem lehetett“. *M.*

A takarékbetétek jogi védelme. Ausztria legelső és legnagyobb pénzintézetének az elmúlt hetekben kipattant összeroppanása új igazságot termelt ki: semmi sem biztos a nap alatt. Az insolventiát bejelentő mérleg enormis veszteségei, az alaptőke úgyszólván teljes pusztulása, a mobilitásnak máról-holnapra való megszűnése arra figyelmeztetnek, hogy a takarékbetétek még a mamuttőkékkel dolgozó, legszolidabb üzletelvek szerint vezetett és abszolút bizalmat élvező pénzintézetnél is veszélybe kerülhetnek.

A szörnyű bukás egész terjedelmében hozta napirendre a takarékbetétek jogi védelmének kérdését. A probléma talán még soha nem volt annyira aktualis és gazdasági jelentősége oly hatványozott, mint éppen napjainkban. A vi-